

حکمت صدرايي به روايت علامه طباطبائي

مبحث علت و معلول، احکام اقسام علت

www.ketab.ir

عبدالرسول عبودیت

استاد مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی

انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی

۱۴۰۱

سرشناسه	: عبودیت، عبدالرسول، ۱۳۳۳ -
عنوان قرارداد	: Obudiyyat, Abd al-Rassul
عنوان و نام پدیدآور	: نه‌ایة الحکمة. فارسی . برگزیده. شرح.
مشخصات نشر	: حکمت صدرایی به روایت علامه طباطبائی <small>رحمته</small> : مبحث علت و معلول، احکام اقسام علت/ عبدالرسول عبودیت.
مشخصات ظاهری	: قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی <small>رحمته</small> ، انتشارات، ۱۴۰۱.
فروست	: ۲۹۲ ص.
شابک	: انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی <small>رحمته</small> ؛ ۱۶۲۱. فلسفه؛ ۵۷.
وضعیت فهرست‌نویسی	: 978-600-444-367-8
یادداشت	: فیبا.
یادداشت	: کتاب حاضر شرح بخشی از کتاب « نه‌ایة الحکمة » تألیف محمدحسین طباطبائی <small>رحمته</small> است.
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۲۸۳] - ۲۸۴.
موضوع	: نمایه.
موضوع	: طباطبائی، محمدحسین، ۱۲۸۱ - ۱۳۶۰. <small>رحمته</small> -- نقد و تفسیر.
موضوع	: Interpretation & Tabataba'i, Mohammad Hosein . Nahayatol-hekmah -- Criticism
موضوع	: حکمت متعالیه.
	: Transcendent philosophy
	: فلسفه اسلامی.
	: Islamic philosophy
	: علت و معلول.
	: Causation
شناسه افزوده	: طباطبائی، محمدحسین، ۱۲۸۱ - ۱۳۶۰. نه‌ایة الحکمة. برگزیده . شرح.
شناسه افزوده	: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی <small>رحمته</small> . انتشارات.
رده‌بندی کنگره	: BBR۱۳۹۲
رده‌بندی دیویی	: ۱/۱۸۹
شماره کتاب‌شناسی ملی	: ۸۸۷۴۴۷۵

مؤسسه آموزش و پژوهش امام خمینی

۱۶۲۱

شماره ردیف

فلسفه - ۵۷

شماره موضوعی

۱۴۰۱-۳۳

حکمت صدرایی به روایت علامه طباطبائی رحمته الله علیه، مبحث علت و معلول، احکام اقسام علت

- تألیف: عبدالرسول عبودیت
- ناشر: انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی رحمته الله علیه
- چاپ: زمزم
- نوبت و تاریخ چاپ: اول، تابستان ۱۴۰۱
- شمارگان: ۵۰۰
- قیمت: ۸۹۰۰۰ تومان

- دفتر مرکزی: قم، خیابان شهدا، کوی ممتاز، پلاک ۳۸
تلفن و شماره: ۰۲۵-۳۷۷۴۲۳۲۶
- شعبه تهران: خیابان انقلاب، بین خیابان ۱۲ فروردین و شهید منیری جاوید، ساختمان شماره ۳۱۰، طبقه سوم، واحد ۱۱۲
تلفن و شماره: ۰۲۱-۶۶۴۶۶۱۲۱
- شعبه مؤسسه امام خمینی (ره): قم، بلوار امین، بلوار جمهوری اسلامی، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
تلفن: ۰۲۵-۳۲۱۱۳۶۲۹

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۴۴-۳۶۷-۸

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

فهرست مطالب

۱۱ مقدمهٔ معاونت پژوهش

۱۳ پیشگفتار

فصل اول: نقش علت فاعلی و اثبات وجود آن

۱۷ ۱. اثبات وجود علت فاعلی

۱۸ ۲. نقش علت فاعلی در معلول

۲۲ ۳. تفاوت قابل در معلول مادی و مجرد

فصل دوم: اقسام علت فاعلی

۲۵ ۱. ضابطهٔ تقسیم

۲۸ ۲. توضیح اقسام فاعل

۲۸ ۲-۱. اقسام فاعل غیرمختار

۳۱ ۲-۲. اقسام فاعل مختار

۳۱ ۲-۲-۱. تقسیمات علم

۳۴ ۲-۲-۲. فاعل بالرضا

۳۶ ۲-۲-۲. فاعل بالقصد

۳۸ ۲-۲-۴. فاعل بالعنايه

۴۰ ۲-۲-۵. فاعل بالتجلی

۴۲ ۲-۲-۶. فاعل بالتسخیر

۴۳ ۳. رأی علامه

۲۵۴	۱-۱. بررسی عنوان مسئله
۲۵۵	۱-۲. بیان مسئله
۲۵۷	۱-۳. اهمیت مسئله
۲۶۰	۱-۴. اثبات ملاعا
۲۶۰	۱-۴-۱. استدلال مشهور
۲۶۲	۱-۴-۲. ایراد نقض و بررسی پاسخ‌های آن
۲۷۱	۱-۴-۳. استدلال سزواری و علامه
۲۷۳	۲. نقش وضع در اثرگذاری قوه جسمانی
۲۷۴	۲-۱. اثرگذاری قوه جسمانی در غیر جسم خود
۲۷۴	۲-۱-۱. اثبات لزوم مشارکت وضع
۲۷۵	۲-۱-۲. نتایج
۲۷۷	۲-۲. اثرگذاری قوه جسمانی در جسم خود
۲۷۹	۲-۲-۱. اقتضای نگاه اصالت ماهوی
۲۸۰	۲-۲-۲. اقتضای نگاه اصالت وجودی
۲۸۳	منابع
۲۸۵	نمایه‌ها

مقدمه معاونت پژوهش

حقیقت اصیل ترین، جاودانه ترین و زیباترین راز هستی و نیاز آدمی است که سلسله مؤمنان و عالمان صادق چه جان‌ها که در راه آن نباخته، و جاهلان و باطل پرستان چه توطئه‌ها و ترفندها که برای محو و مسخ آن نساخته‌اند. چه تلخ واقعی است مظلومیت حقیقت، و چه شیرین حقیقتی است این واقعیت که در مصاف همیشگی حق و باطل، حق سربلند و سرفراز است و باطل ازین رفتنی و نگویند. این والا و بالانشینی حقیقت، گذشته از سرشت حق، و ام‌دار کوشش‌های خالصانه و پایان‌ناپذیر حقیقت‌جویانی است که در عرصه نظر و عمل کمر همت محکم بسته و از دام و دانه دنیا رسته‌اند، و در این میان نقش و تأثیر ادیان و پیامبران الهی، و به‌ویژه اسلام و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و جانشینان برحق و گرامی او علیهم السلام برجسته‌ترین است.

دانشمندان نام‌آور شیعه رسالت خطیر و بی‌نظیر خویش را بهره‌گیری از عقل و نقل و غوص در دریای معارف قرآن و برگرفتن گوهر ناب حقیقت از سیره آن پیشوایان و عرضه آن به عالم بشری و دفاع جانانه در برابر هجوم ظلمت‌پرستان حقیقت‌گریز دانسته و در این راه دیده‌ها سوده و جان‌ها فرسوده‌اند. اکنون در عصر بحران معنویت که دشمنان حقیقت و آدمیت هر لحظه با تولید و انتشار فزون از شمار آثار نوشتاری و دیداری و به‌کارگیری انواع ابزارهای پیشرفته سخت‌افزاری و نرم‌افزاری در عرصه‌های گوناگون برای سیطره بر جهان می‌کوشند، رسالت حقیقت‌خواهان و اندیشمندان حوزوی و دانشگاهی، به‌ویژه عالمان دین، بس عظیم‌تر و سخت دشوارتر است.

در جهان تشیع، پژوهشگران حوزوی در علوم فلسفی و کلامی، تفسیری و حدیثی، فقهی و اصولی و نظایر آن کارنامه درخشانی دارند، و تأملات ایشان بر تارک پژوهش‌های

اسلامی می‌درخشد. در زمینه علوم طبیعی و تجربی و فناوری‌های جدید نیز پژوهشگران ما تلاش‌هایی چشمگیر کرده، گام‌هایی نویدبخش برداشته و به جایگاه درخور خویش در جهان نزدیک شده‌اند، و می‌کوشند تا با فعالیت‌های روزافزونشان مقام شایسته خویش را در صحنه علمی بین‌المللی بازیابند. ولی در قلمرو پژوهش‌های علوم اجتماعی و انسانی تلاش‌های دانشمندان این مرزوبوم آن‌گونه که شایسته نظام اسلامی است به بار ننشسته و آنان گاه به ترجمه و اقتباس نظریات دیگران بسنده کرده‌اند. در این زمینه کمتر می‌توان ردپای ابتکارات و به‌ویژه خلاقیت‌های برخاسته از مبانی اسلامی را یافت و تا رسیدن به منزلت مطلوب راهی طولانی و پرچالش درپیش است. از این‌رو، افزون بر استنباط، استخراج، تفسیر و تبیین آموزه‌های دینی و سازمان‌دهی معارف اسلامی، کاوش در مسائل علوم انسانی و اجتماعی از دیدگاه اسلامی و تبیین آنها از مهم‌ترین اهداف و اولویت‌های مؤسسات علمی به‌ویژه مراکز پژوهشی حوزه‌های علمیه است.

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی* در پرتو تأییدات رهبر کبیر انقلاب اسلامی و حمایت‌های بی‌دریغ خلف صالح وی، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای* از آغاز تأسیس براساس سیاست‌ها و اهداف ترسیم‌شده از سوی حضرت آیت‌الله محمدتقی مصباح یزدی*، به امر پژوهش‌های علمی و دینی اهتمام داشته و در مسیر برآوردن نیازهای فکری و دینی جامعه، به پژوهش‌های بنیادی، راهبردی و کاربردی پرداخته است. معاونت پژوهش مؤسسه برای تحقق این مهم، افزون بر برنامه‌ریزی و هدایت دانش‌پژوهان و پژوهشگران، در زمینه نشر آثار محققان نیز کوشیده و بحمدالله تاکنون آثار ارزنده‌ای را در حد توان خود به جامعه اسلامی تقدیم کرده است.

کتاب پیش روی، پژوهشی است در قلمرو حکمت متعالیه که با تلاش پژوهشگر ارجمند، آقای عبدالرسول عبودیت نگارش یافته است. هدف اصلی نویسنده بیان مبسوط مطالب نه‌ایة‌الحکمه و حتی‌المقدور حل پاره‌ای از مشکلات آن است.

معاونت پژوهش از مؤلف محترم صمیمانه سپاسگزاری می‌کند و توفیق روزافزون ایشان را از خداوند منان خواستار است.

معاونت پژوهش

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی*